

2009

TUTKIMUS

Pk-yritysten rooli Suomessa¹

- 1 Yritysten määrä on kasvanut
- 2 Yritystoiminta maakunnittain
- 3 Pk-yritykset tärkeitä työllistäjiä
- 4 Yrittäjien profiili
- 5 Tutkimus- ja kehityspanostukset sekä innovaatiot
- 6 Pk-sektorin rooli kansantaloudessa

1 Yritysten määrä on kasvanut

Yritysten määrä on kasvanut tällä vuosituhanella nettomääräisesti keskimäärin 6 000 yrityksellä vuodessa. Vuosina 2006–2008 yritysten määrä on kasvanut kuitenkin yli 10 000 yrityksellä vuodessa. Tämä on ollut nopeinta kasvua sitten laman jälkeen 1996–1997. Eniten yrityksiä on syntynyt mikroyritysten, eli alle 10 henkilöä työllistävien, luokkaan. Myös muiden pk-yritysten määrä on kasvanut – mm. yritysten kasvun ja suuryritysten ulkoistamisen kautta. Konkurssien määrä on vähentynyt vuosittain – tosin konkurssien määrä kääntyi kasvuun vuonna 2008. Tämä ei kuitenkaan selitä yritysten määrän kasvua.

Yrityksiä perustetaan vuosittain yli 30 000, mutta toisaalta yli 20 000 yrityksen toiminta loppuu Tilastokeskuksen Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten tilaston mukaan. On kuitenkin syytä huomata, että luvut sisältävät myös yhtiömuodon muutokset sekä yritysjärjestelyiden kautta päättyneet ja alkaneet yritykset. Siten arviolta aloittamisista vain reilu kolmasosa onkin aitoja uusia yrityksiä. Suomessa yritysten vaihtuvuus on vähintään keskimääräistä tasoa kansainvälisesti vertaillen.

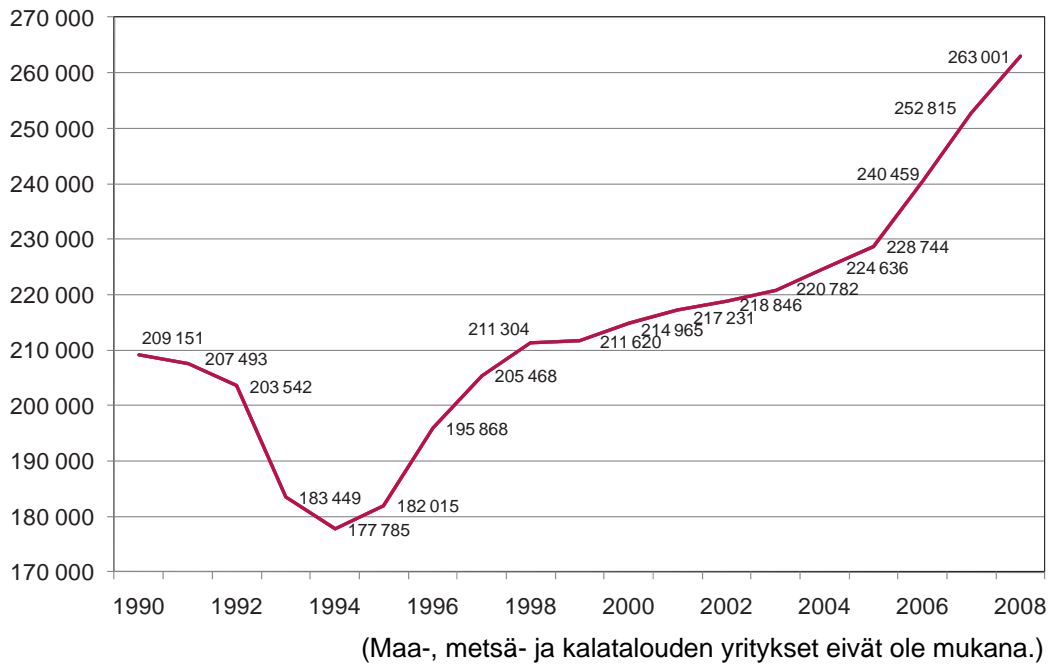
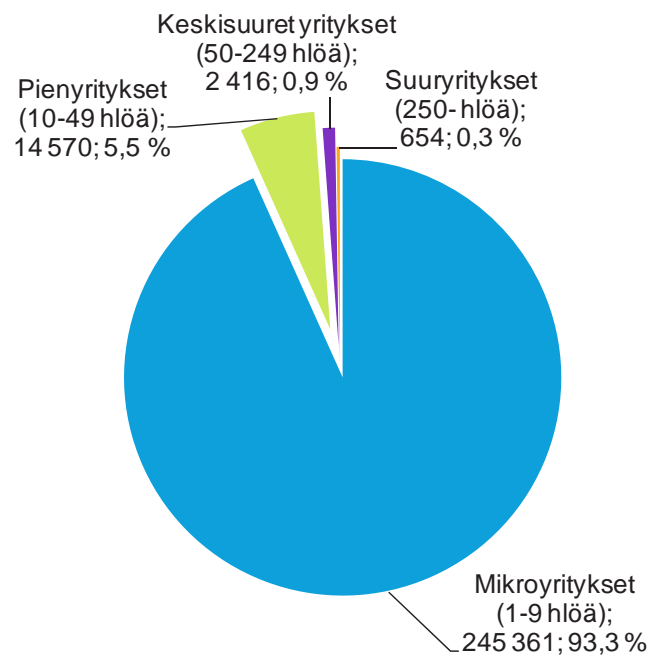
Vuonna 2008 Tilastokeskuksen Yritysrekisterin perusteella Suomessa oli 320 952 yritystä. Ilman maa-, metsä- ja kalataloutta yrityksiä oli 263 001. Näistä suuria, eli 250 henkilöä tai enemmän työllistäviä, yrityksiä oli 654 eli 0,3 prosenttia. Siten pk-yrityksiä oli 99,7 prosenttia kaikista yrityksistä. Suuri osa yrityksistä on vielä alle 10 henkeä työllistäviä mikroyrityksiä – 93,3 prosenttia yrityksistä.

Kaupassa yrityksistä toimii 18 prosenttia, rakentamisessa 15 prosenttia sekä ammatillisissa, tieteellisessä ja teknisissä palveluissa 12 prosenttia. Kuljetuksessa ja varastoinnissa sekä teollisuudessa toimii 9 prosenttia yrityksistä. Muissa palveluissa yrityksistä toimii 36 prosenttia. Siten tällä tavalla tarkasteltuna Suomen voi sanoa olevan palveluyhteiskunta. Muilla toimialoilla toimii prosentti yrityksistä.

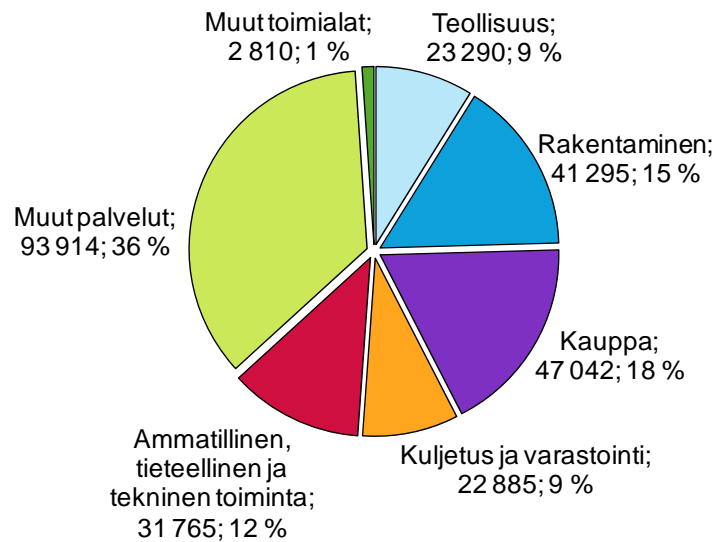
Viime vuosina yritysten määrä on kasvanut toimialoilla, joissa julkisella sektorilla on perinteisesti ollut vahva asema: sosiaali- ja terveyspalvelut, koulutus sekä muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut. Yrityksiä on syntynyt erityisesti myös rahoitukseen sekä liike-elämän palveluihin. Niin ikään rakentamisessa yritysmuotoinen toiminta on lisääntynyt.

Yritystilastossa on mukana runsaasti yrityksiä, jotka ovat toimineet vain osan vuotta, mutta kuitenkin yli puoli vuotta. Vuonna 2008 tilastossa oli yli 80 000 yritystä, joiden liikevaihto jäi alle 40 000 euroon. Tämä kertoo siitä, että osan tilastoidusta yritys-toiminnasta täytyy olla myös sivutoimista.

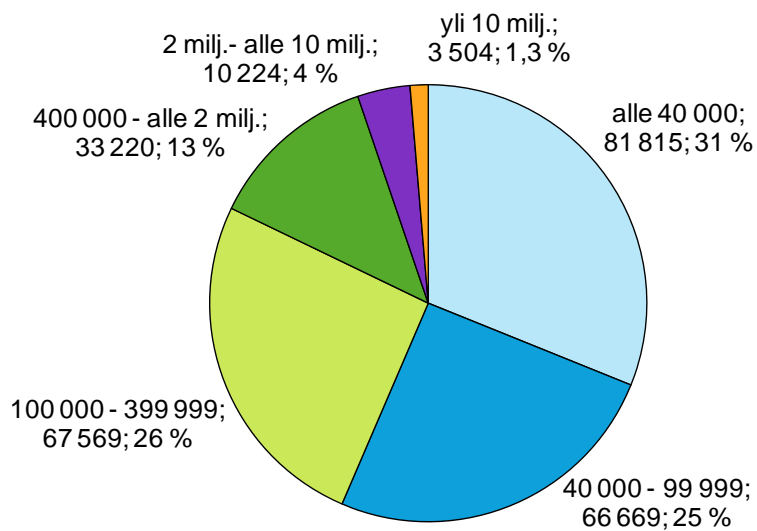
¹ Katsauksen on koontanut ekonomisti Harri Hietala (harri.hietala@yrittajat.fi) Suomen Yrittäjistä.

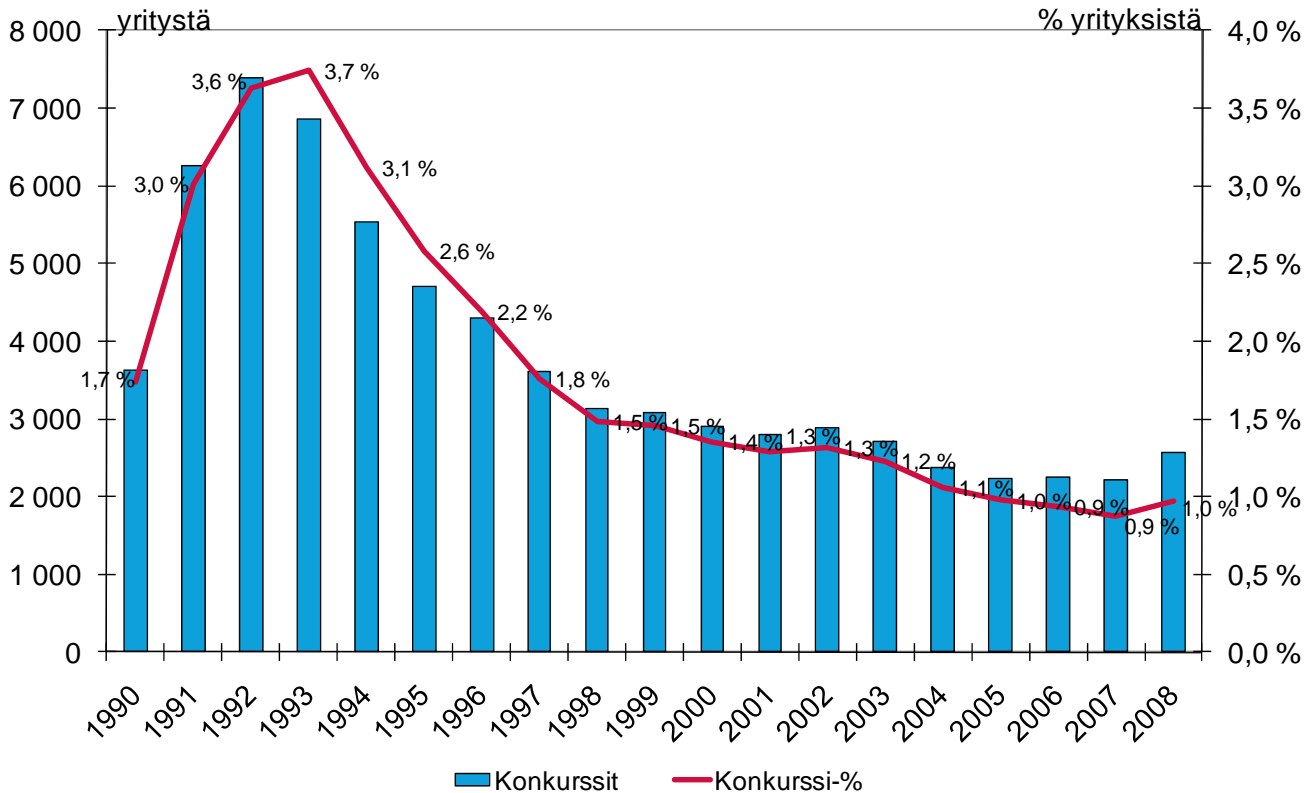
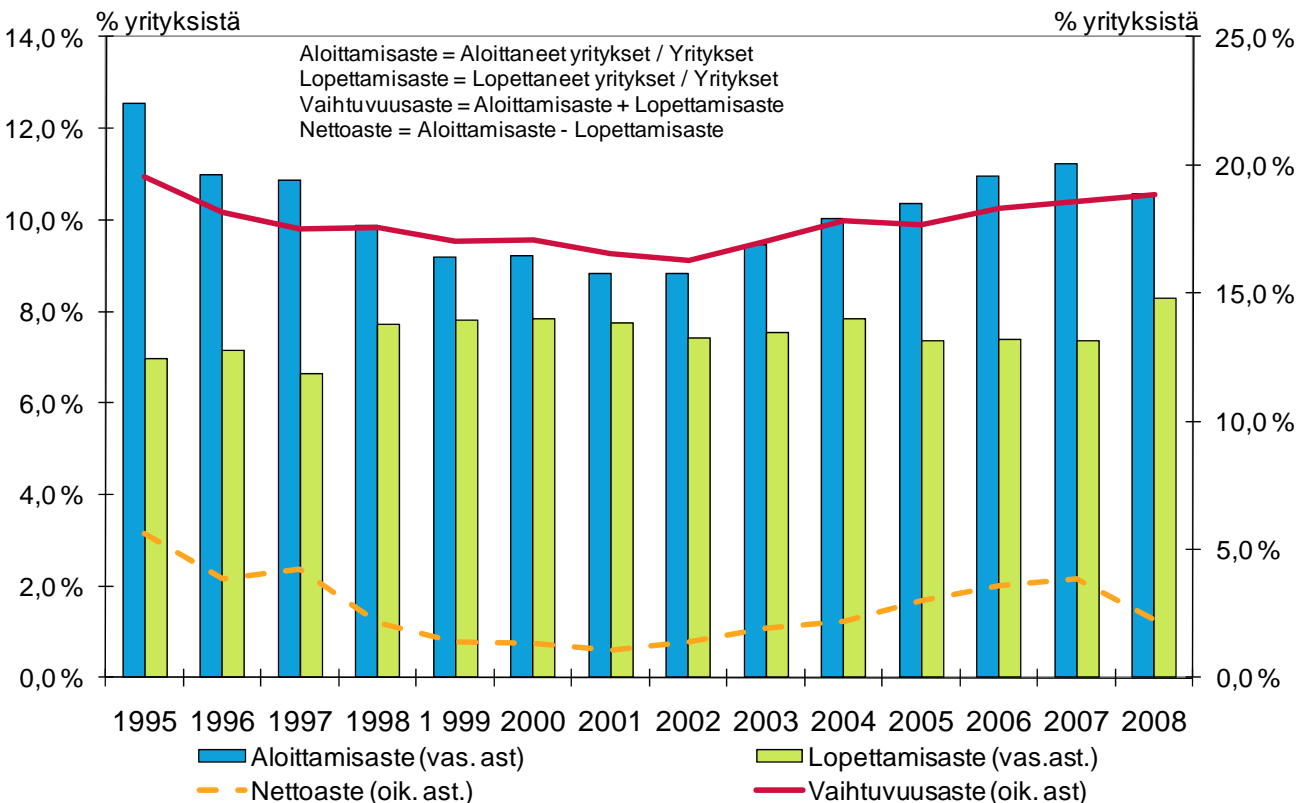
Kuva 1. Yritysten määrän kehitys v. 1990–2008 (Lähde: Tilastokeskus).

Kuva 2. Yritysten määrä v. 2008 (Lähde: Tilastokeskus).


Kuva 3. Yritysten määrä toimialoittain v. 2008 (Lähde: Tilastokeskus).



Kuva 4. Yritysten määrä liikevaihdon mukaan v. 2008 (Lähde: Tilastokeskus).



Kuva 5. Konkurssien määrä v. 1990–2008 (Lähde: Tilastokeskus).

Kuva 6. Aloittaneet ja lopettaneet yritykset v. 1995–2008 (Lähde: Tilastokeskus).


2 Yritystoiminta maakunnittain

Yrittäjien määrä vaihtelee suhdanteen mukaan Tilastokeskuksen Työvoimatutkimuksessa – tosin vuonna 2009 yrittäjien määrä on jatkanut nousuaan. Vuosina 2006–2007 yrittäjiä on ollut noin 230 000, mutta vuonna 2008 määrä nousi 240 000. Näistä työnantajayrittäjiä oli 86 000 ja yksinyrittäjiä 154 000. Yksinyrittäjien osuus kaikista yrittäjistä on siten 64 prosenttia. Yrityksistä kaksi kolmasosaa työllistää vain yrittäjän itsensä.

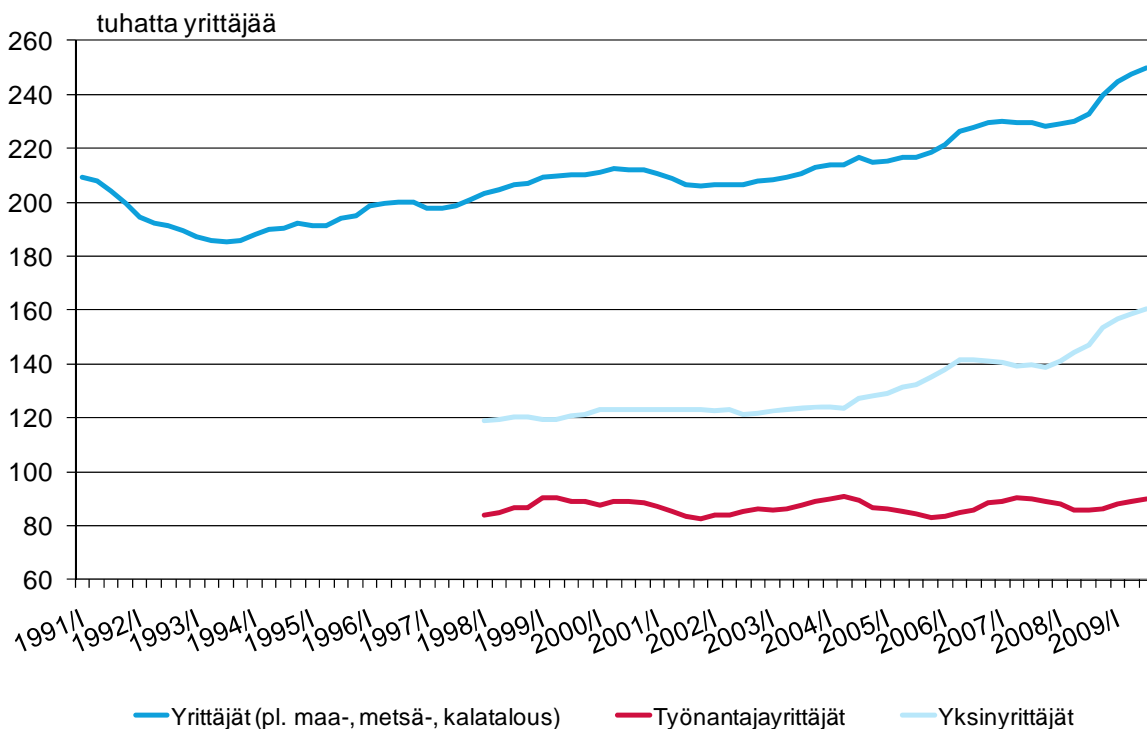
Yrittäjyysaste (yrittäjien osuus työllisistä) on koko maassa keskimäärin 9,5 prosenttia. Maakunnista kahdeksan ylittää yli 10 prosenttiin: Itä-Uusimaa, Satakunta, Päijät-Häme, Keski-Pohjanmaa, Varsinais-Suomi, Etelä-Savo, Etelä-Pohjanmaa ja Pohjois-Savo. Matalin yrittäjyysaste on Pohjois-Pohjanmaalla, Pohjanmaalla, Kanta-Hämeessä ja Pohjois-Karjalassa.

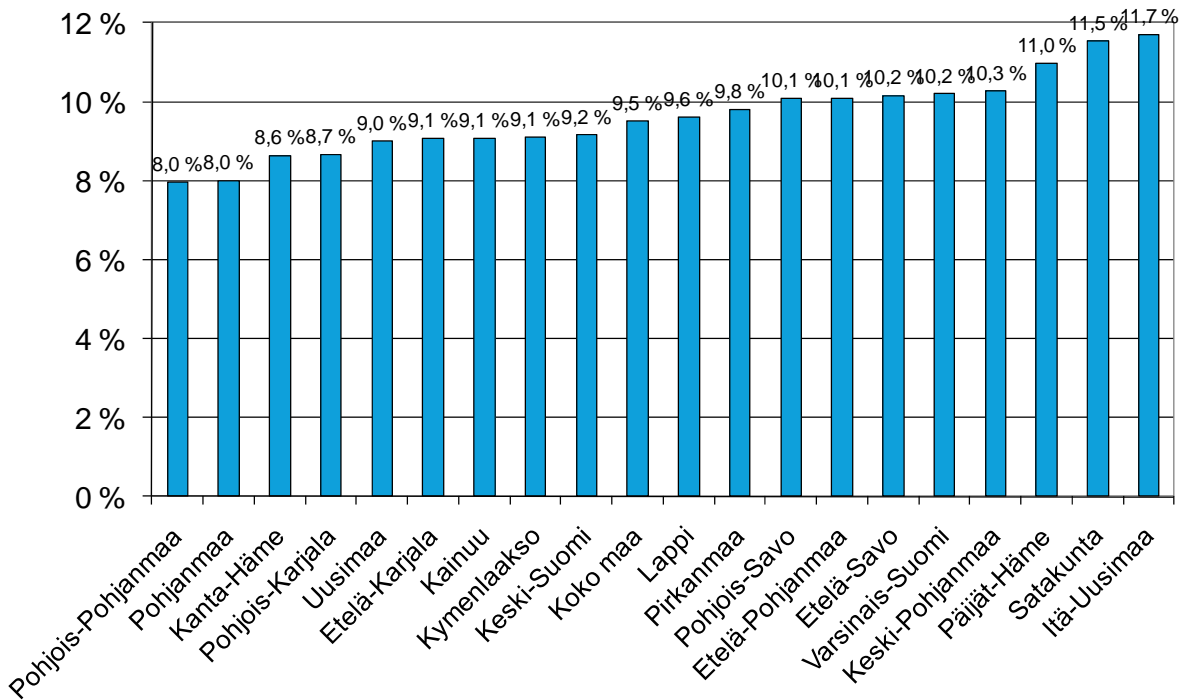
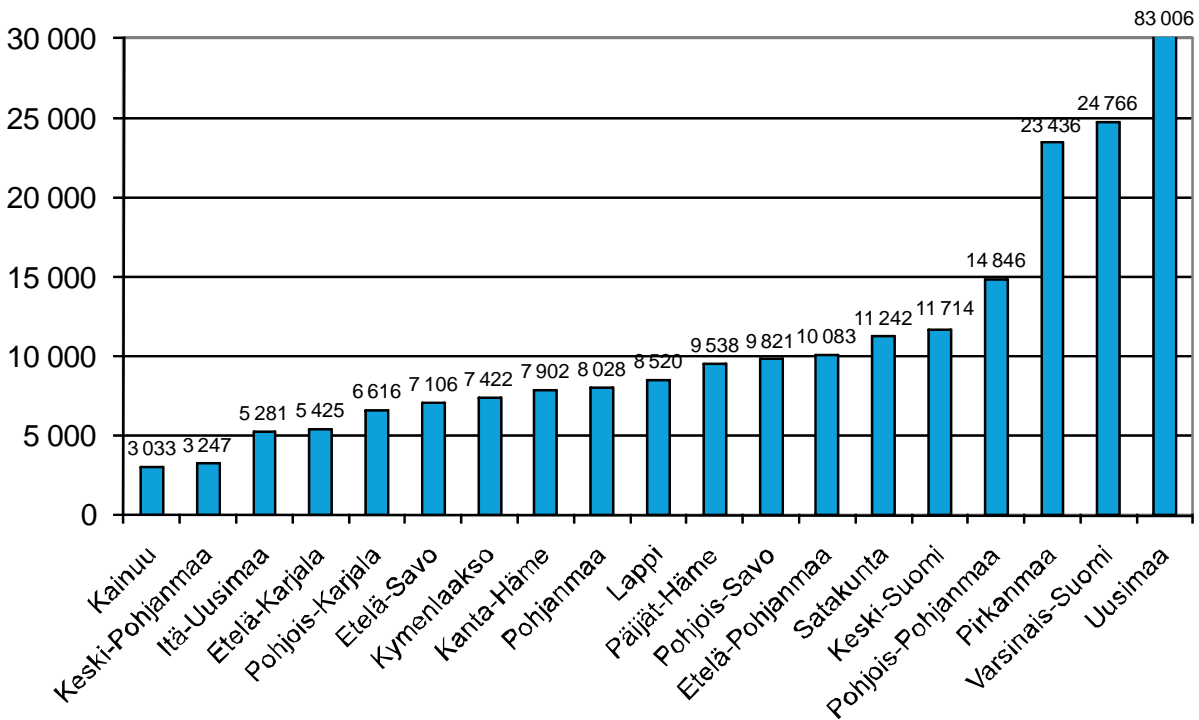
Yritysten lukumäärässä Uusimaa on luonnollisesti omaa luokkaansa, sillä monet yritykset rekisteröityvät pääkaupunkiseudulle, vaikka niiden tuotannollisesta toiminnasta valtaosa tapahtuisikin muualla maassa. Seuraavina tulevat vahvimpien kasvukeskusten maakunnat: Varsinais-Suomi, Pirkanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa. Kappalemääräisesti vähiten yrityksiä on pienemmissä Kainuun ja Keski-Pohjanmaan maakunnissa.

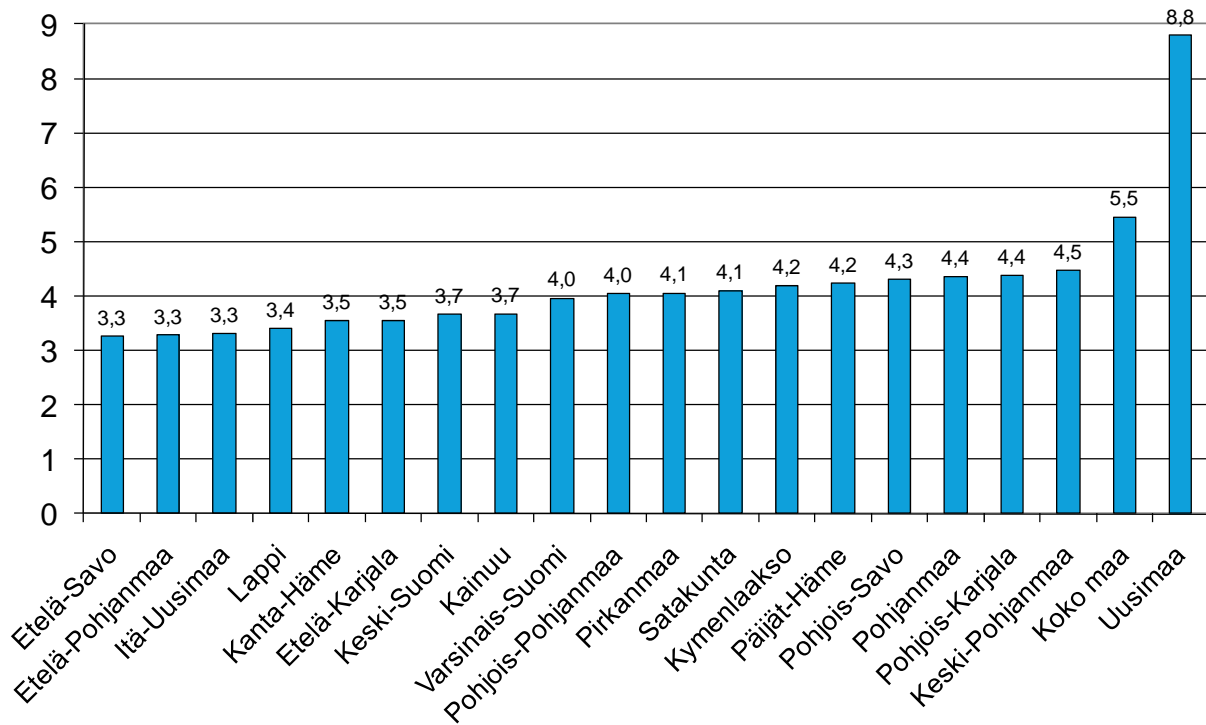
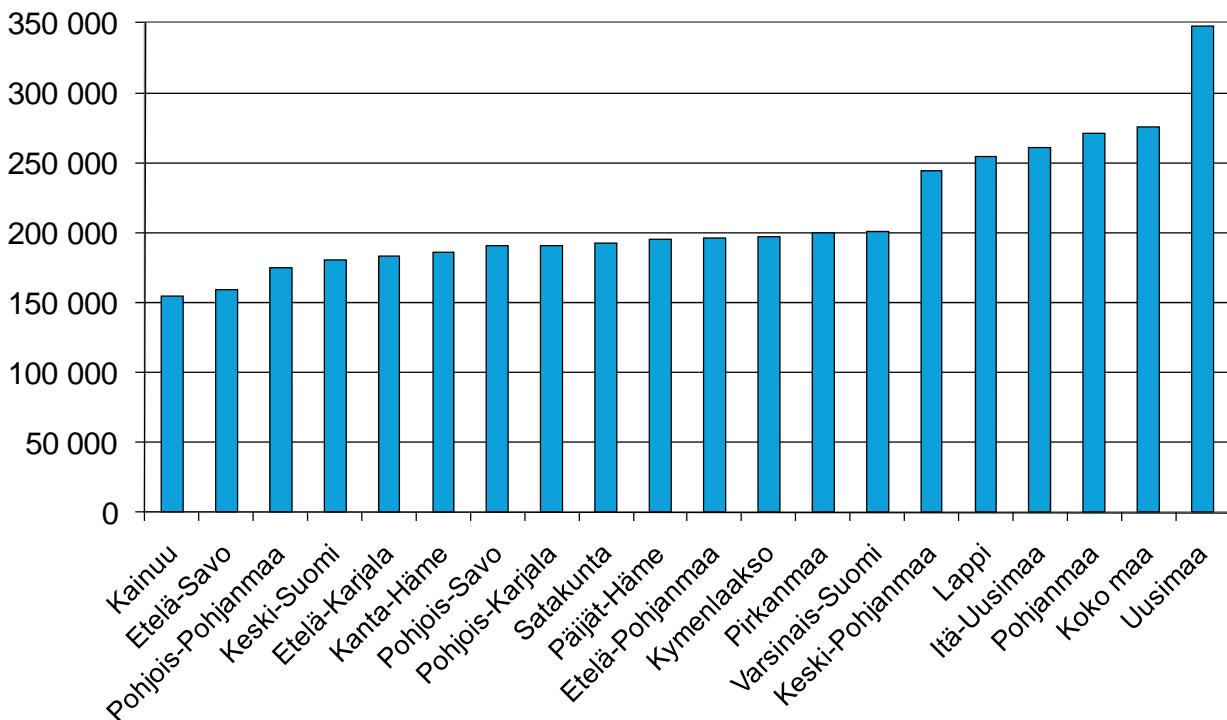
Uudenmaan yritykset ovat selkeästi muita suurempia keskimääräisellä henkilöluvulla (8,8) tarkasteltuna, koska muualla maassa sijaitsevienkin toimipaikkojen henkilöstö rekisteröityy Uudellemaalle. Seuraavina tulevat Keski-Pohjanmaa (4,5), Pohjois-Karjala ja Pohjanmaa. Keskimäärin yritykset ovat pienimpiä Etelä-Savossa, Etelä-Pohjanmaalla ja Itä-Uudellamaalla (3,3). Ero on huomattavasti pienempi, kun tarkastellaan henkilöstöä toimipaikkaa kohden: Uusimaa km. 5,4 ja Pirkanmaa km. 4,4 henkilöä sekä toisessa päässä Etelä-Pohjanmaa 2,8 henkilöä.

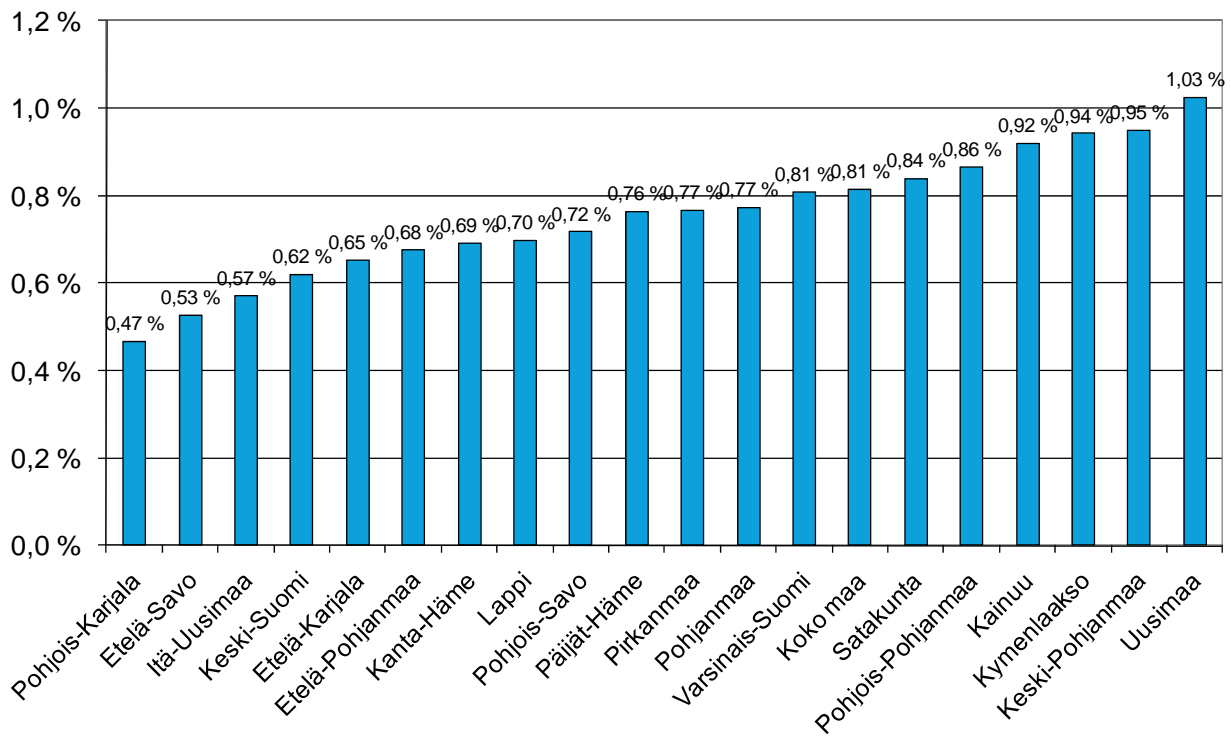
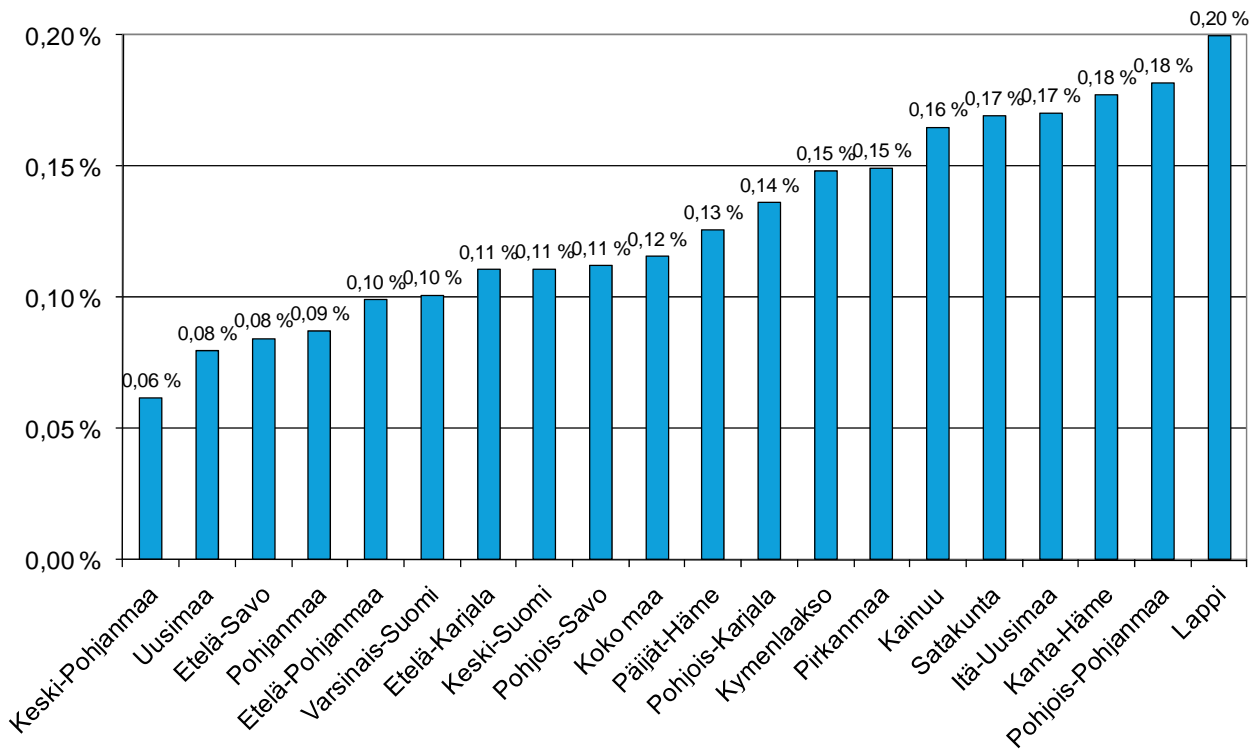
Uusimaa erottuu samoin muista maakunnista, kun tarkastellaan yritysten liikevaihtoa henkilöä kohden. Seuraaviksi suurimpia ovat Pohjanmaan ja Itä-Uudenmaan yritykset. Liikevaihto henkilöä kohden on pienin Kainuussa ja Etelä-Savossa.

Kuva 7. Yrittäjien määrä v. I/1991–III/2009. (Lähde: Tilastokeskus).



Kuva 8. Yrittäjien osuus työllisistä maakunnittain v. 2008 (Lähde: Tilastokeskus).

Kuva 9. Yritysten määrä maakunnittain v. 2008 (Lähde: Tilastokeskus).


Kuva 10. Henkilöstöä yritystä kohden maakunnittain v. 2008 (Lähde: Tilastokeskus).

Kuva 11. Yritysten liikevaihto henkilöä kohden maakunnittain v. 2008 (Lähde: Tilastokeskus).


Kuva 12. Yritysten konkurssiasteet maakunnittain v. 2008 (Lähde: Tilastokeskus).

Kuva 13. Yritysten saneerausasteet maakunnittain v. 2008 (Lähde: Tilastokeskus).


3 Pk-yritykset tärkeitä työllistäjiä

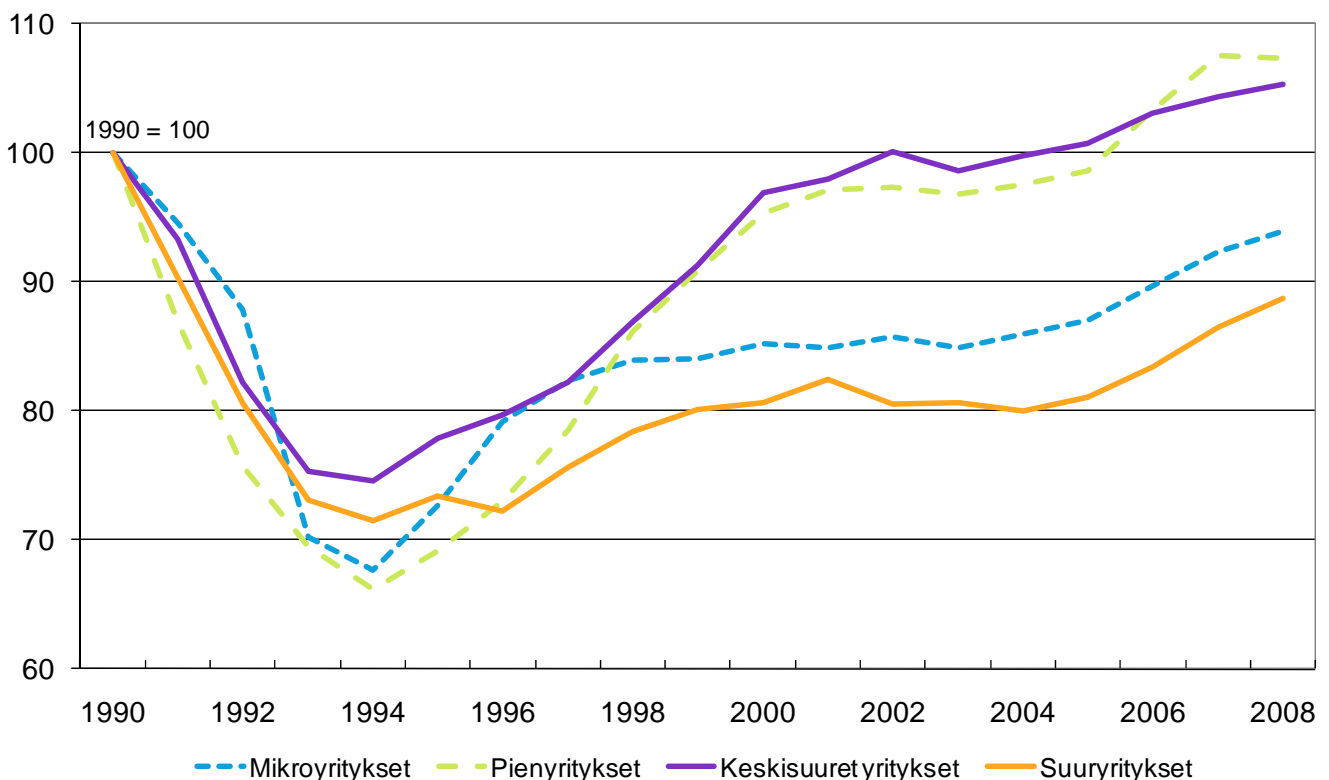
Pk-yritykset ovat tärkeitä työllistäjiä. Yritysrekisterin mukaan yritysten noin 1,4 miljoonasta (kokopäiväisestä) työpaikasta pk-yrityksissä on vajaat 880 000, joka on 61 prosenttia koko yrityssektorin työvoimasta. Keskisuurissa yrityksissä työskentelee vajaa viidennes henkilöstöstä, pienissä viidennes ja mikroyrityksissä neljäsnes.

Teollisuudessa työllistyy reilu neljäsnes yksityisen sektorin työllisistä ja rakentamisessa puolestaan 11 prosenttia. Palveluissa ml. kauppa työllistyy tänä päivänä yli 60 prosenttia.

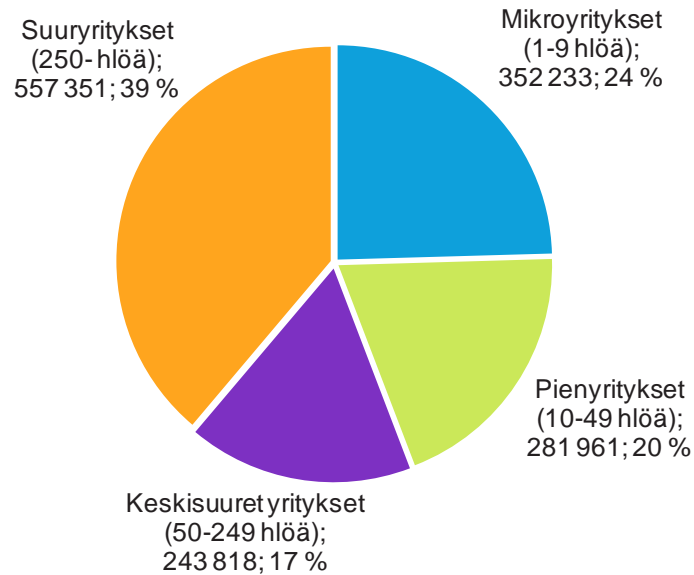
Erityisesti pk-yrityksissä henkilöstö on kasvanut viime vuosikymmenen puolivälistä. Uusista yrityksiin syntyneistä työpaikoista kolme neljästä on syntynyt pk-yrityksiin – ja kaikistakin uusista työpaikoista kaksi kolmasosaa. Pienet yritykset ovat lisänneet henkilöstöään 62 prosentilla, keskisuuret 41 prosentilla ja mikroyrityksetkin 39 prosentilla, kun suurten yritysten henkilöstön lisäys on jäänyt 24 prosenttiin. Osaltaan kehitystä selittää toimintojen ulkoistaminen pienempiin yrityksiin, osaltaan yritysten kasvu. On syytä muistaa, että yritykset siirtyvät kokoluokasta toiseen henkilöstön määrän kasvaessa.

Kuten edeltä voidaan havaita, on työllisyyskehitys ollut vahvaa myös yrittäjyyden kautta. Varsinkin yksinyrittäjien määrä on kasvanut – yksinyrittäjien osuus yrittäjistä on lähes kaksi kolmasosaa. Moni on näin ollen työllistänyt itsensä ryhtymällä yrittäjäksi. Työnantajayrittäjien määrä ei kuitenkaan ole kasvanut. Sekä naisten että miesten yrittäjänä toimiminen on lisääntynyt. Yrittäjistä kolmasosa on naisia, mikä on korkea osuus Euroopassa.

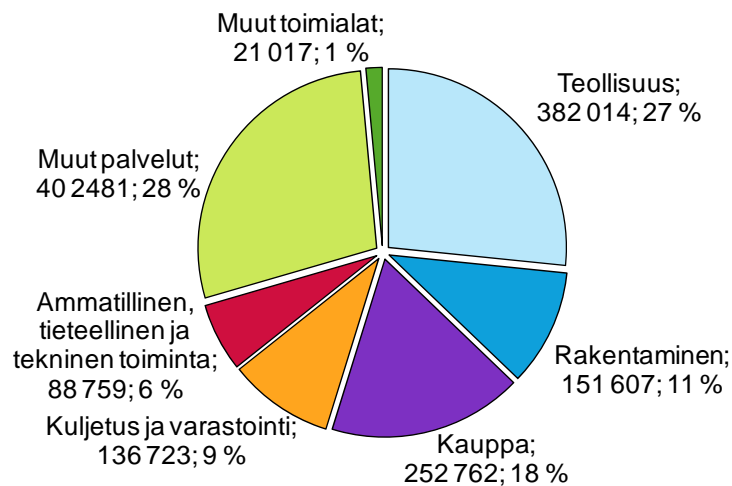
Kuva 14. Yritysten henkilöstön kehitys v. 1990–2008 (Lähde: Tilastokeskus).

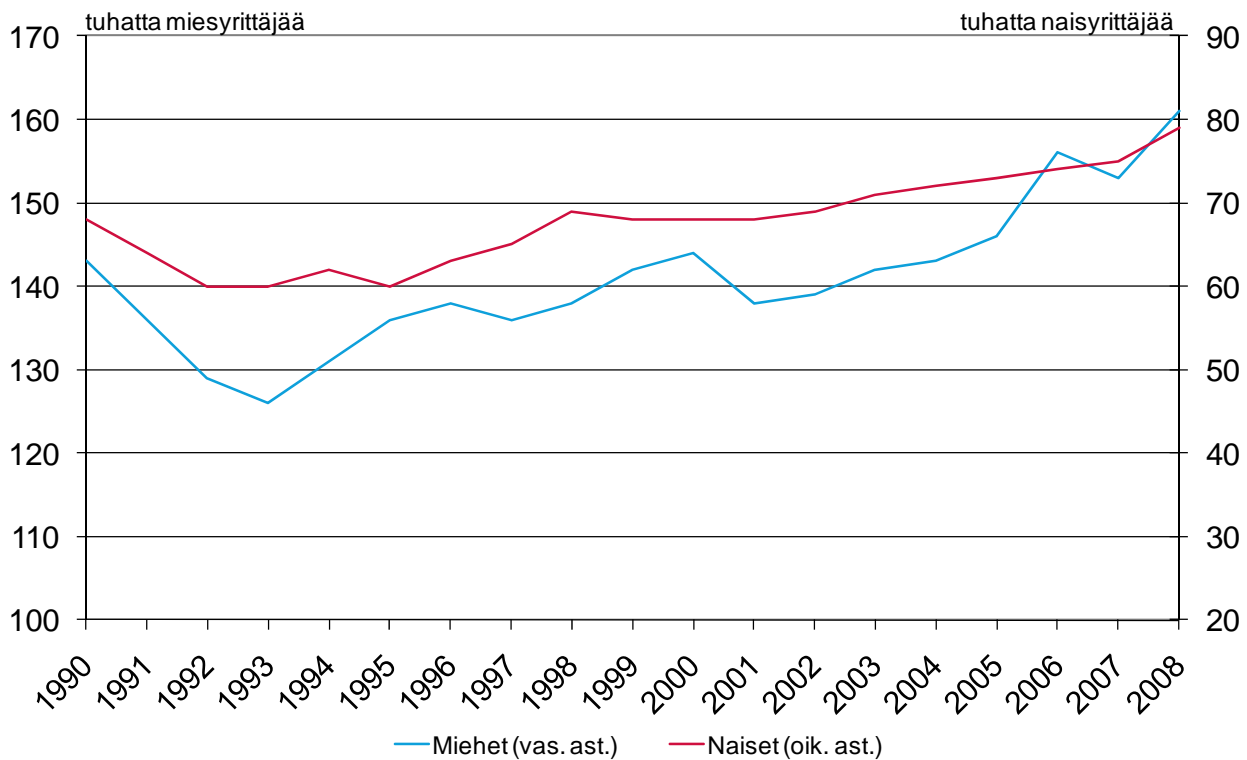


Kuva 15. Yritysten henkilöstö v. 2008 (Lähde: Tilastokeskus).



Kuva 16. Yritysten henkilöstö toimialoittain v. 2008 (Lähde: Tilastokeskus.)



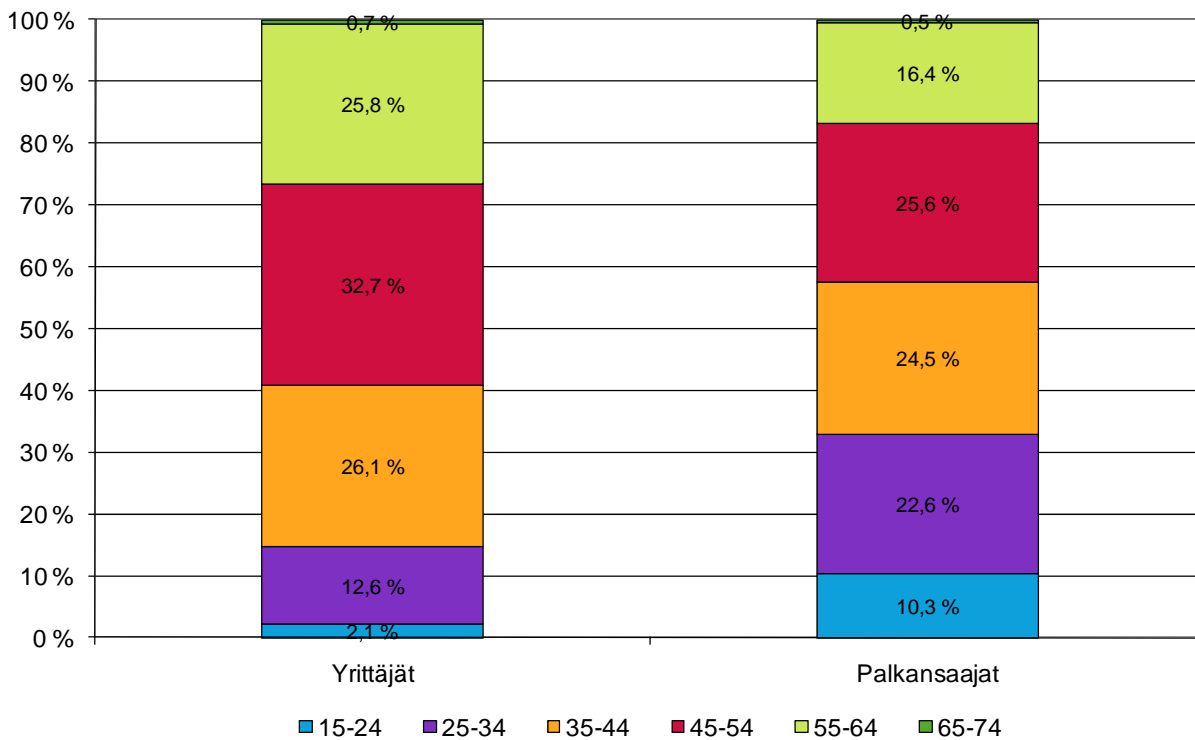
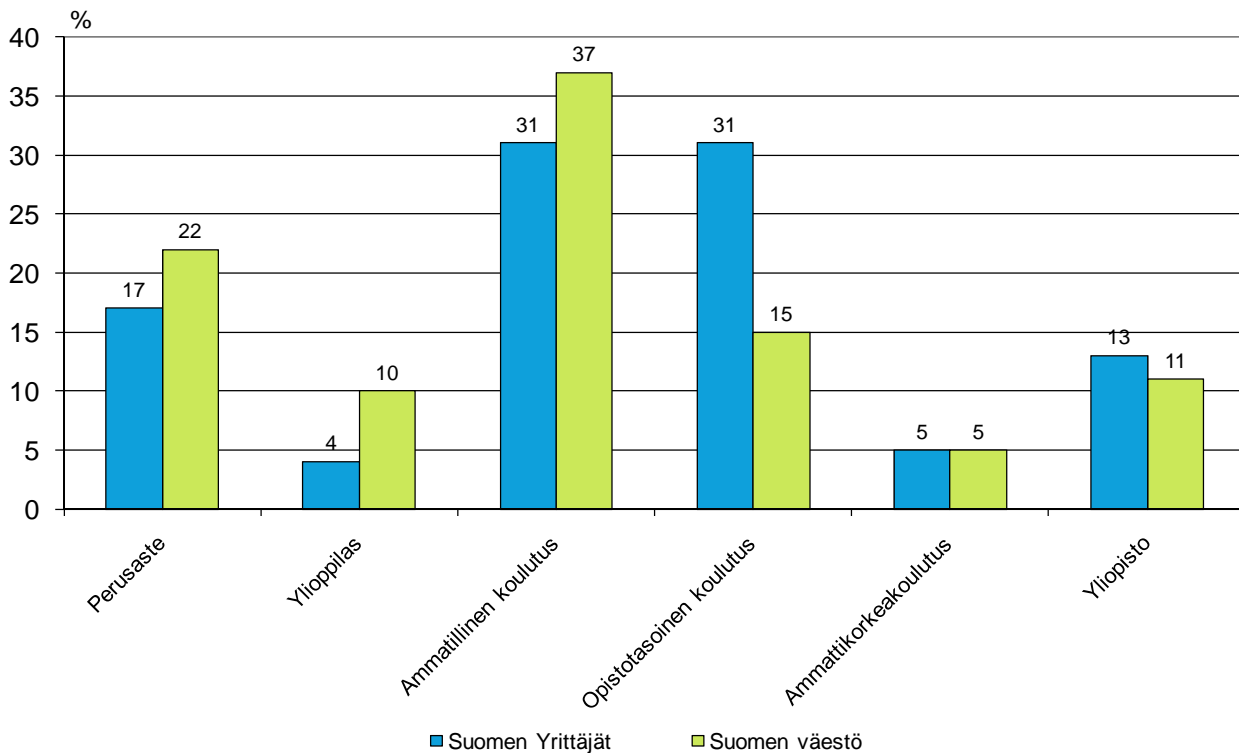
Kuva 17. Nais- ja miesyrittäjien määrä v. 1990–2006 (Lähde:Tilastokeskus).


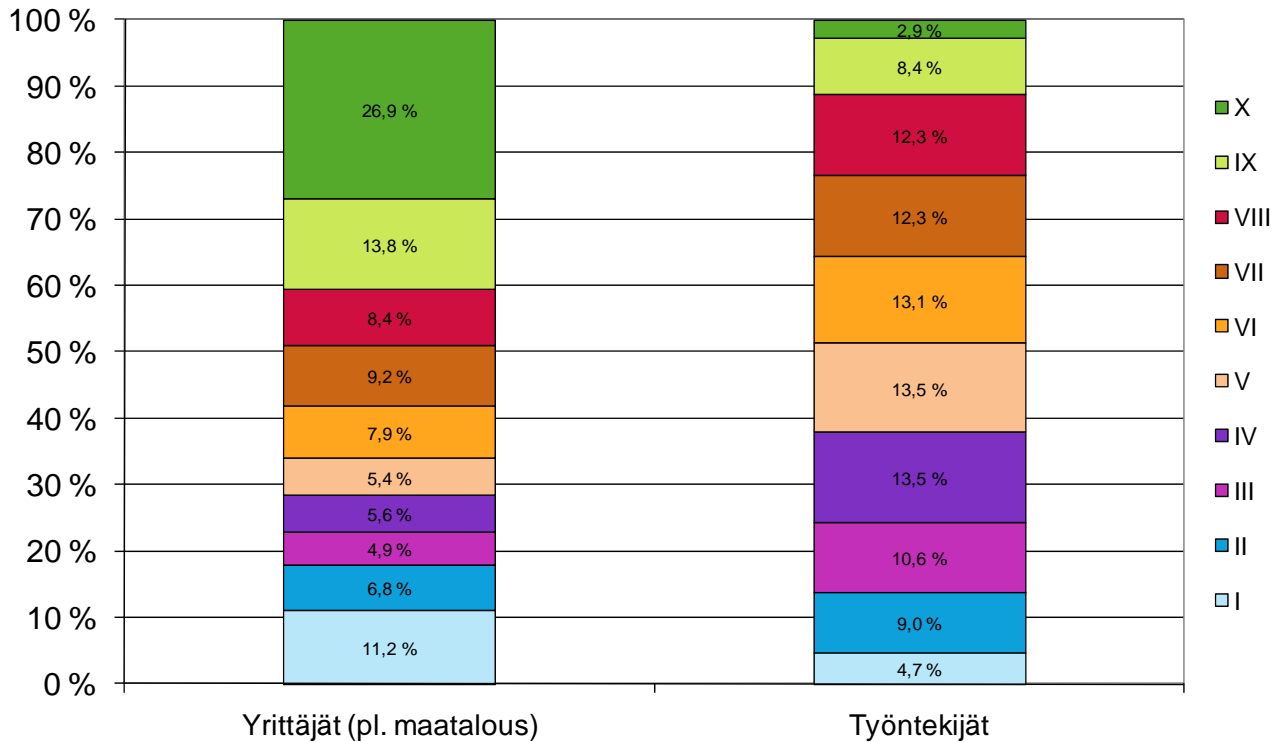
4 Yrittäjien profiili

Yrittäjät ovat palkansaajiakin ikääntyneempiä. Yrittäjistä 27 prosenttia on 55 vuotta täyttäneitä, kun palkansaajista 17 prosenttia on täyttänyt 55 vuotta. Pk-yritysbarometrin perusteella seuraavan viiden vuoden aikana yli 20 prosenttia pk-yrityksistä on potentiaalisen omistajanvaihdoksen edessä. Tämä tarkoittaisi realisoituessaan, että noin 40 000 yrityksessä tarvittaisiin uusi omistaja.

Muuta väestöä selvästi suurempi osuus yrittäjistä on saanut opistotasoisien koulutuksen. Myös korkeasti koulutettujen osuus yrittäjissä on koko väestöä korkeampi.

Kun työntekijäkotitalouksien jakauma on perinteisesti normaalijakauman muotoinen, yrittäjäkotitalouksien jakaumassa korostuvat molemmat hännät. Toisin sanoen niistä kotitalouksista, joissa suurituloisin on yrittäjä, suhteellisesti useammat kuuluvat alimpaan ja ylimpään tulokymmenykseen. Työntekijävetoisista kotitalouksista puolestaan alimpaan ja ylimpään kymmenykseen kuulumisen on muita desiilejä ja yrittäjäkotitalouksia harvinaisempaa.

Kuva 18. Yrittäjien ja palkansaajien ikärakenne 2007 (Lähde: Tilastokeskus).

Kuva 19. Yrittäjien ja koko väestön koulutusrakenne v. 2008 (Lähde: SY ja Tilastokeskus).


Kuva 20. Yrittäjä- ja työntekijäkotalouksien tulojakauma 2007 (Tilastokeskus).


Muodostettu henkilöittäin kotitalouden kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon mukaan.

Keskiverto yrittäjä (jollaista ei tietenkään ole olemassa todellisuudessa):

- 46-vuotias opistotason koulutuksen saanut mies
- Ennen yrittäjäksi ryhtymistä tehnyt useita vuosia palkkatyötä
- Palvelualan yrittäjä (liike-elämän palvelut tai kauppa)
- Toimii osakeyhtiömuodossa
- Yrityksen omavaraisuusaste noin 40 % ja kokonaispääoman tuotto noin 8 %
- Työllistää itsensä lisäksi 2-3 henkilöä
- Yrittäjä tekee 20 % pidempää työpäivää kuin palkansaaja
- Yrittäjän perheessä asuu 2,7 henkeä (palkansaajaperhe 2,4 henk.)
- Tärkeitä asioita turvallisuus, toimeentulo, perhe ja vapaus
- Käteenjäävä tulo 35 % korkeampi kuin palkansaajalla
- Yrittäjä on keskimääräistä kansalaista vauraampi
- Kuluttaa keskimääräistä enemmän asumiseen, liikenteeseen ja terveyteen sekä vähemmän kulttuuriin, vapaa-aikaan ja ravintoloihin

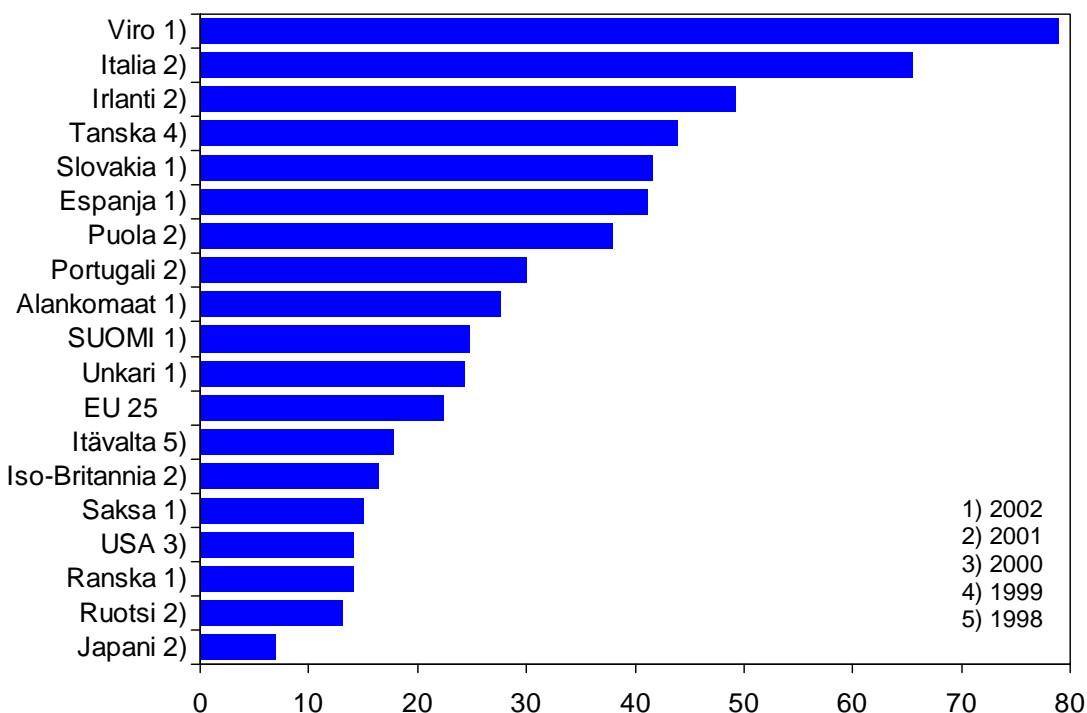
5 Tutkimus- ja kehityspanostukset sekä innovaatiot

Suomen T&K-panostukset ovat 3,7 prosenttia BKT:sta. Julkisen sektorin osuus on tästä noin 30 prosenttia – 20 % korkeakoulu- ja tutkimussektori sekä 10 % muu julkinen sektori – kun tavoitteeksi on asetettu kolmannes. Siten noin 70 prosenttia T&K-panostuksesta tulee yksityisistä yrityksistä.

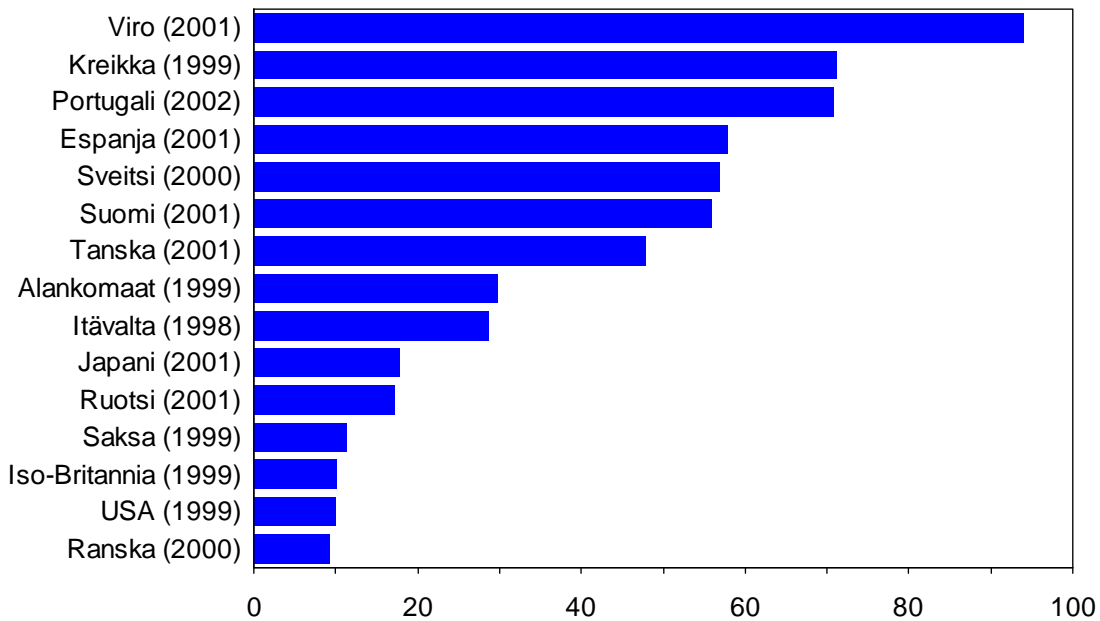
Pk-yritysten osuus yritysten T&K-panostuksista on reilu neljännes ja koko panostuksesta viidennes. Yrityksille suuntautuvasta julkisesta rahoituksesta pk-yritysten osuus on yli puolet, joka on kansainvälisesti vertaillen parempaa keskitasoa. Julkisen sektorin osuus yritysten T&K-panostuksesta on kuitenkin yksi teollisuusmaiden matalammista – vain muutama prosentti. Palveluyritysten osuus T&K-panostuksista on matala kansainvälisesti vertaillen. Samoin on ulkomaisen panostuksen osuus.

Innovaatiotoiminta painottuu luonnollisesti suurempiin yrityksiin – jo pelkästään johtuen resursseista. Tästä huolimatta yli 40 prosentissa pk-yrityksistäkin harjoitetaan innovaatiotoimintaa. Innovaatiotoiminta on yleisempää teollisuudessa kuin palveluissa.

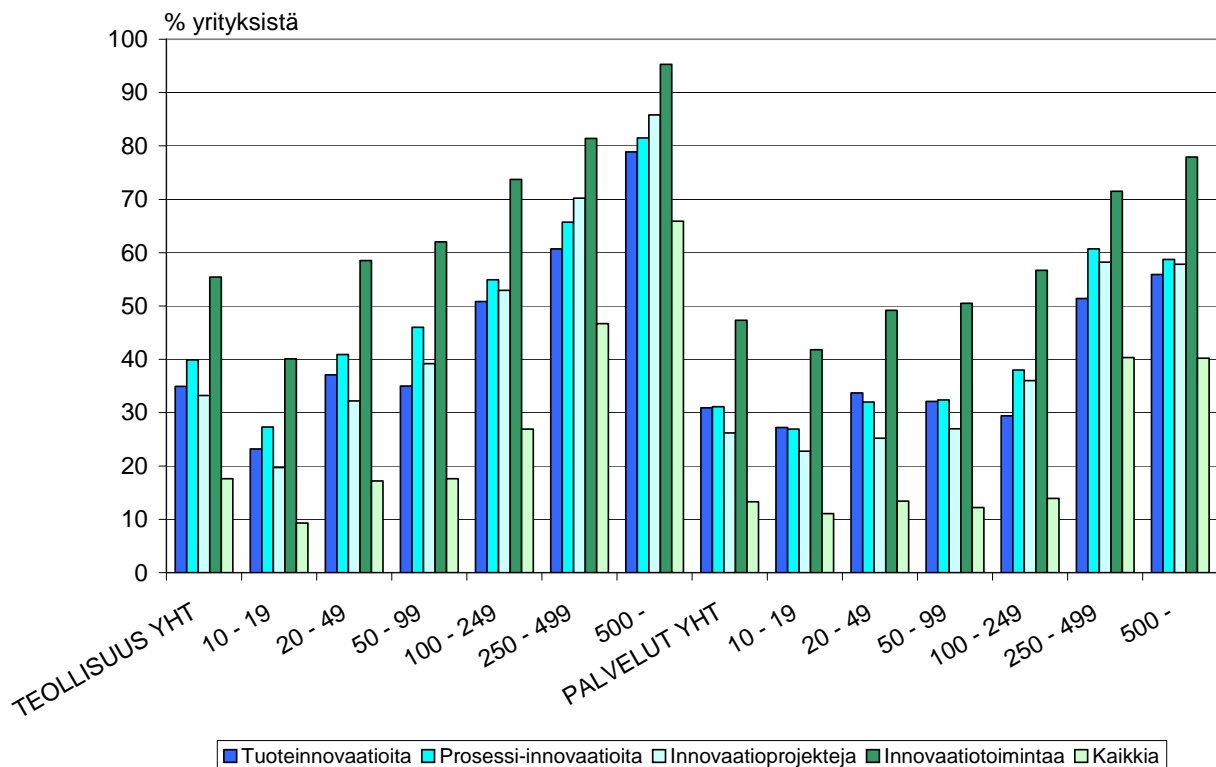
Kuva 21. Pk-yritysten osuus yritysten T&K-panostuksista (Lähde: Eurostat).



Kuva 22. Pk-yritysten osuus yritysten julkisesta T&K-rahoituksesta (Lähde: Eurostat).



Kuva 23. Yritysten innovaatiotoiminta v. 2004–2006 (Lähde: Tilastokeskus).



6 Pk-sektorin rooli kansantaloudessa

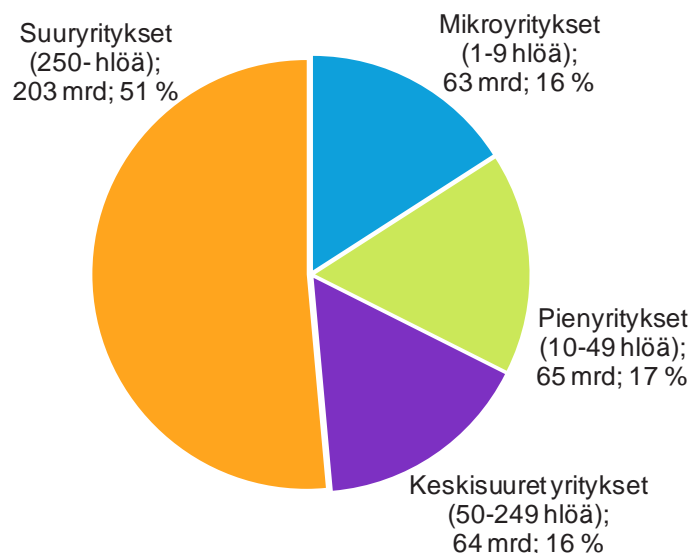
Pk-yritykset ovat kansantaloudellemme tärkeitä. Yritysten 395 miljardin euron liikevaihdosta pk-sektorin osuus on puolet. Yritysten liikevaihdosta valtaosa syntyy teollisuudessa ja kaupassa. Jalostusarvostakin yli 40 prosenttia syntyy pk-yrityksissä.

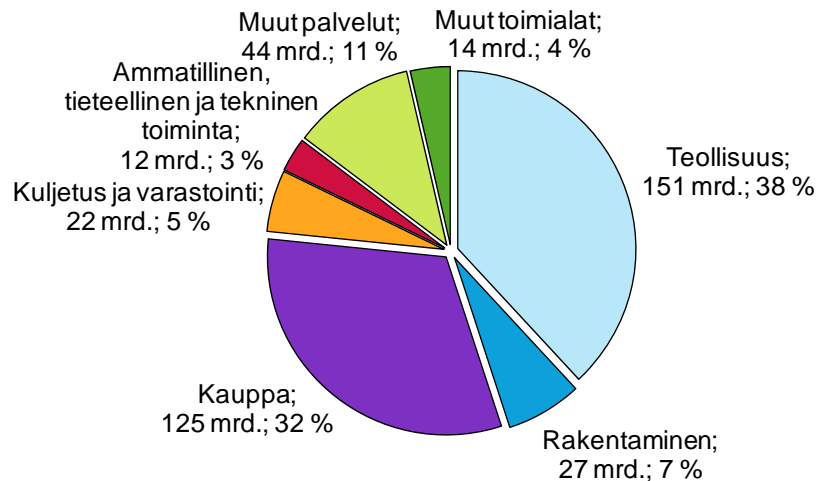
Pk-yritysten kokonaispääoman tuottoaste oli vuonna 2008 jopa selvästi korkeampi kuin kaikkien yritysten keskimäärin. Pk-sektorin käyttökate on suunnilleen yhtä korkea kuin suurempien yritysten. Vaikka pk-yritysten omavaraisuusaste on matalampi kuin yritysten kokonaisuutena, pk-yrityksissä velan osuus liikevaihdosta on keskimäärin matalampi. Pk-yritykset näyttivät tunnuslukujen perusteella selviävän ainakin vielä vuodesta 2008 suurempia yrityksiä paremmin. Lukuja tarkastellessa täytyy muistaa, että suuren pörssiyhtiön rakenne on toinen kuin pk-yrityksen.

Pk-sektorin osuus BKT:sta on reilu 40 prosenttia. Tuonnista pk-yritysten osuus on 23 prosenttia ja viennistäkin 10 prosenttia. Lisäksi on otettava huomioon, että monet pk-yritykset toimivat alihankkijoina suuryrityksille, joiden tuotteita ja palveluita viedään ulkomaille. Pk-yrityksistä runsaan neljänneksen tuotteita viedäänkin ulkomaille suoraan tai osana toista tuote- tai palvelukokonaisuutta.

Pk-yritykset myös turvaavat tulevaisuutta. Perinteisistä reaali-investoinneista pk-yritysten osuus on noin puolet sekä tutkimus- ja kehityspanostuksistaakin 20 prosenttia eli samaa luokkaa kuin julkisen tutkimus- ja koulutussektorin osuus.

Kuva 24. Yritysten liikevaihto v. 2008 (Lähde: Tilastokeskus).



Kuva 25. Yritysten liikevaihto toimialoittain v. 2008 (Lähde: Tilastokeskus).

Taulukko 1. Liiketaloudellisia tunnuslukuja v. 2008 (Lähde: Tilastokeskus).

	Pk-yr.	Yritykset
Jalostusarvo/henkilöstökulut	1,4	1,6
Käyttökate/liiketoim. tuotot	8,7 %	8,5 %
Rahoitustulos/liiket. tuotot	6,1 %	6,7 %
Nettotulos/liiketoim. tuotot	3,0 %	3,3 %
Kokonaispo:n tuotto	7,9 %	6,3 %
Omavaraisuusaste	39,3 %	41,0 %
Bruttovelka/liikevaihto	49,6 %	68,7 %

Taulukko 2. Pk-sektorin rooli kansantaloudessa v. 2008 (Lähde: Tilastokeskus ja Suomen Yrittäjät).

	Pk-yritykset	Koko talous
BKT	>40 %	185 mrd. €
Vienti	10 %	65,5 mrd. €
Tuonti	23 %	62,1 mrd. €
Investoinnit	n. 50 %	n. 15 mrd. €
T&K	n. 20 %	6,9 mrd. €

Julkaisija:



Suomen Yrittäjät

Suomen Yrittäjät
PL 999
00101 Helsinki
puhelin (09) 229 221
faksi (09) 2292 2980
toimisto@yrittajat.fi
www.yrittajat.fi